

[VI]

Přebudování Jednoty

BISKUPEM JEDNOTY BRATRSKÉ zůstával nadále B. Matěj jako jediný nositel této funkce. Předsedou Úzké rady byl B. Prokop jako sudí. Vlastní vedení přecházelo však po r. 1494 vždy zřetelněji na B. Lukáše. Jeho vliv pronikal celou Jednotou a uplatňoval se na všech stranách v jejím životě tak výrazně, že je těžko neoznačit období jejích dějin v dalších třiceti letech dobou Lukášovou, i když táž léta vyznačuje také trvalý *postup Jednoty do měst a do řad šlechty*. Je ostatně příznačné, že B. Lukáš působil od r. 1494 ve městě Mladé Boleslavi, kde se na Karmeli, na místě dávno opuštěného minoritského kláštera, soustřeďuje pod ochranou pana Adama Tovačovského a jeho matky Johanky Krajířové z Krajku bratrský sbor. Za Lukášova vedení vynikne tak, že budou Bratří vůbec zváni Bratry Boleslavskými a rod Krajířů bude nejen jejich ochráncem v tomto městě, ale brzy i jejich představitelem v českém politickém životě.

S Bratrem Lukášem, mužem veliké píše a houževnaté energie, setkali jsme se již vícekrát a poznali jsme v něm především *theologa*. Málokdo z Bratří zaslouží toho jména jako on. Málokdo v Jednotě také dovedl tak soustavně převádět důsledky bohosloveckého řešení do života církve a do jejích řádů. Postihl, co bylo v předchozím učení a životě Jednoty základní, přeformoval, co vyžadovalo změny a tak uzpůsobil a vedl Jednotu k vnitřnímu ujasnění a k vybudování řádů, které zůstaly její předností až do konce přes občasné výkyvy i přes vlivy, které na ni dolehly ještě před Lukášovou smrtí [1528] a tím více po tomto datu, když se vedle reformace české tak mocně rozvinula reformace světová.

Ačkoli B. Řehoř kdysi viděl základy Jednoty hlouběji a promýšlel zejména její kněžství bohoslovecky pozoruhodným způsobem, převážilo u starých Bratří moralistní pojetí její existence do té míry, že ve vyšší mravní úrovni, vyznačené zejména odklonem od světa, viděli přímo její podstatný znak. Po obnově brandýs-

kého usnesení [r. 1494] byl to sám starý B. Michal, který pověděl se steskem: „Nač jest naše práce přišla? Téměř jsme mohli při dobrých kněžích zůstatí“. Oddělení od husitského kněžstva volbou vlastních kněží se mu za nových okolností jevílo zbytečné. I ti tedy, kdo z vážených starých Bratří šli s novým směrem, potřebovali nového ujištění o správnosti její cesty.

Na B. Lukášovi záleželo nyní především, aby nově pověděl, *co vlastně tvoří základ Jednoty* a co zdůvodňuje její zvláštní existenci, jestliže to není jen příkrý odvrát od mravních nedostatků husitské církve, jen odpor k jejím nehodným kněžím a k jejímu smíšení se světem. Tu je B. Lukáš pohotov s odpovědí v obšírnějších i kratších spisech, jejichž hlavní formulace byly přijaty na sněmech z posledních let patnáctého století a tak vešly do sbírky bratrských dekretů. „Oddělení naše od římské jednoty hodné jest a spravedlivé. A ač pro jich zlé skutky, však víc pro jich zlé smýšlení při víře a ve mnohém bludné věření“. Tu jde zvláště o svátosti, do nichž římská církev vložila a v nichž založila všecko, co mělo být věreno v samém Kristu Ježíši a skrze víru pokorně hledáno a důvěrně požíváno [D 3]. Ne dost na tom. Od jednoho článku apoštolského Kreda ke druhému ukazuje Lukáš poblouzení církve v mnohotvárném modlářství pokrytém [i tu zvláště opět při svátostech] i v modlářství zjevném [v kultu svatých a obrazů a ve všem zevním náboženství i v nezřízeném milování světa], v nepoznání Pána Ježíše v užitku příchodu jeho i v umučení, takže nemají dosti na něm a na jeho plnosti, v marném připisování díla Ducha svatého služebnostem, které koná římská církev zaměřujíc dar živé víry se zevnějšími úkony. Bratří byli ostatně informováni i o renesančním ateismu, který se tou dobou rozhošťoval u samé kurie: „A mnozí sou smyslů zlých sáducejských, o ničemž nic nevěříce“ [D 5]. Jak porušená víra, porušené kostelní služebnosti a porušenost kněžství, které není založeno v „pravdě víry zřízeného spasení“, tak ovšem i neopravená mravní porušenost církve římské, jejích služebníků i lidu, nutí tedy k oddělení, jestliže Bůh přikázal „vyjítí, oddělití se, odstoupiti, vystříhati se“.

A protože Bratří nikde jinde nenašli jednotu [partikulární